

Vesak poya – Vesākhā uposatha (Květen)

Tento den patří mezi nevýznamnější mezi všemi dny Uposatha, které jsou slaveny

buddhisty po celém světě. Připadá na den úplňku v měsíci květnu (květen znamená v jazyce pāli *vesākhā*). V tento den si připomínáme významné události, které se odehrály v životě Vznešeného Buddha. Nejprve se jedná o narození Siddhatthy Gotamy v nepálském *Lumbinī*, pod altánem stromů *Sat*, kde ho porodila královna *Mahā Māya*. Druhou událostí bylo nejvyšší dosažení probuzení (*nibbāna*)

Buddhy. Třetí událostí byla *parinibbāna* Vznešeného Buddha v *Kusināra*. Za tohoto úplňku začíná v buddhistickém kalendáři rok 2565.

1. NAROZENÍ SIDDHATTHY GOTAMY

Siddhattha se v době, kdy byl božská bytost, před vypršením *kammické* lhůty pro poslední zrození, dotazoval bohů v *Tusitā* nebi na pět záležitostí. Byly. To tyto dotazy: vhodný čas, vhodná oblast, vhodný kontinent, vhodná kasta a vhodná matka. Poté vstoupila plně uvědomělá božská bytost do lůna královny *Mahā Māyi*. V den *Vesākhā* se královně a králi *Suddhodanovi* narodil princ, který dostal jméno *Siddhattha*, ten, který nalezl smysl existence'. Královna *Mahā Māya* zemřela sedm dní po princově narození.

2. DOSAŽENÍ BUDDHOVSTVÍ

Buddha Gotama se vzdělával u mnoha meditativních učitelů, ale posléze shledal, že neučí pravdu, kterou hledal. Jednoho dne usedl pod strom Bodhi a zaměřil svou mysl na stezku dosažení úplného osvobození se z utrpení. O několik okamžiků později dosáhl plného probuzení a v den *Vesākhā* zvítězil nad světem strasti.

3. BUDDHOVA PARINIBBĀNA

Ve věku osmdesáti let zrovna v den *Vesākhā* uposatha Buddha Gotama oznámil, že jeho odchod, (*parinibāna*), se uskuteční v noci v háji *Sal* královské rodiny *Malla*. Když se roznesla zpráva o Buddhově blížící se smrti, lidé z *Kusināry* a mnoho dalších se shromáždili. Buddha poté ordinoval Subhaddhu, kterému Ānanda zabránil přiblížit se k nemocnému Buddhovi. Mistr pak požádal své mnichy, aby mu položili jakýkoli dotaz nebo pochybnost k objasnění. Žádný mnich však žádnou otázku nepoložil. Poté mnichy napomenul:

"Rozklad je vlastní všem složeným věcem; Vytroale pracujte na svém osvobození."

PRŮBĚH OSLAV

Kromě Srí Lanky slaví *Vesākha* mnoho asijských zemí včetně Indie, Japonska, Singapuru a Tchaj-wanu, ale již několik let ho slavíme také v ārāmě Karuṇā Sevena. Na Srí Lance se v tomto období pořádá mnoho náboženských aktivit, jako jsou – *Bodhi pūja* (obdarování a obřad k uctění Bodhi stromu), *Dansala* (den otevřených dveří, kdy jsou návštěvníci vždy vítáni, kdy probíhá volné rozdávání jídla, kávy, čaje a občerstvení pro všechny), zpívají se písně pro *Vesākha* (*Bakthi Gee*), pandoly (*thoran*) a lampiony (*kudu*) atd.

OB DAROVÁVÁNÍ – DĀNA

V tento svatý den hraje důležitou roli ‚*dāna*‘ (dávání almužny). Je to znamení sdílení radosti a míru s lidmi.

Mnoho klášterů po celé zemi se při příležitosti této velké události zaplní věřícími a poutníky. Buddhističtí praktikující se obvykle oblékají do bílých šatů, přicházejí do klášterů a účastní se tradičních obřadů. Mnozí z nich tráví v klášteře celý den a utvrzují se ve svém odhodlání následovat Buddhovo učení. V klášterech se buddhisté klaní, recitují (někdy i několik hodin, klečíce nebo sedíce na zemi), meditují, darují květiny Buddhovy na oltář, zapalují olejové lampy a pálí vonné tyčinky. Lidé věří v naplnění svých přání a proseb, modlí se většinou za blaho svých dcer a synů, zdraví, štěstí a ochranu. Tyto tradiční obřady mají svou hodnotu v uspokojování náboženských a emocionálních potřeb lidí. Všude panuje spirituální atmosféra.

Na Srí Lance obecně platí, že rodina je vždy na prvním místě a jednou z hlavních povinností každého člena rodiny je, účastnit se všech rodinných a buddhistických oslav. Každá oslava úplňku je také den půstu, kdy se nesmí jíst maso. Takže takový tradiční oběd se skládá z oblíbeného vegetariánského národního pokrmu ‚*rýže na kari*‘ plného svěží a čerstvé zeleniny. Jako náhradu masa lidé většinou přidávají do pokrmu

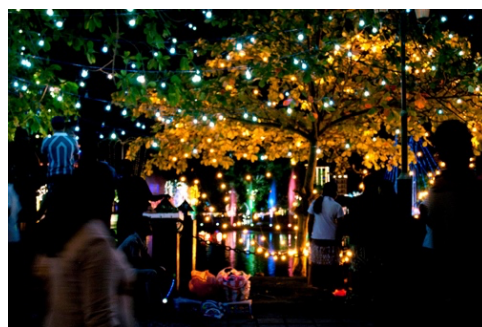
nasekané kousky sójového masa nebo maso úplně vynechají. Během týdne svátku *Vesak* (sinhálsky) je obvykle zakázán prodej alkoholu a masa, zavřená jsou také jatka.

Po tisících jsou vypouštěni uvězněni ptáci, hmyz a zvířata. Tento akt je známý jako ‚*osvobození života*‘. Během *Vesākha* myslíme a věnujeme se starým, postiženým a nemocným. Buddhisté v tento den rozdávají finanční dary nebo konají dobrovolnické práce v různých charitativních domovech po celé zemi.

VESAK THORANA

Nejpoutavější tradicí těchto oslav je, že každá rodina zdobí své domovy zvenku barevnými blikajícími světýlky a zavěšenými papírovými lampiony s třásněmi různých barev. V období oslav *Vesak* se na veřejných místech po celém ostrově vztyčují elektricky osvětlené pandaly zvané ‚*Vesak thorana*‘, které většinou sponzorují dárci, náboženské společnosti a sociální skupiny. Každá *thorana* (konstrukce) ilustruje jeden příběh z 550 příběhů ‚*Jātaka kathā*‘ neboli příběhů z minulých životů Buddhy. V době *Vesākha* jsou ulice plné lidí, kteří poslouchají tyto *Jātaka* příběhy a obdivují jednotlivé *thorana*. Každé město se pyšní jinými příběhy a *thorana* a na závěr *Vesākha* je vyhodnoceno město s nejkrásnější *thorana*. Na první pohled připomíná tato *thorana* spíše pouťovou atrakci, která barevně bliká všemi barvami, leskne se a třpytí. V pozadí hraje několik hlasitých střídajících se melodií a jeden z vypravěčů vypráví několik krátkých legend, nesoucích se v rytmu těchto tónů.

Thorana mají tisíciletou historii. Tradičně se stavěly při významných událostech jako ozdobné oblouky nad vchody. Jsou znakem důležitosti a celistvosti. Proto je můžete vidět u vchodů do klášterů. Existuje mnoho typů *thorana* vyrobených z různých materiálů. Některé mají hluboký náboženský a kulturní význam. Oproti tomu moderní *Vesak thorana* má za sebou pouze necelé století historie. V roce 1913 byla v *Ambalangodē* k vidění stavba s buddhistickými malbami osvětlenými olejovými lampami. Moderní osvětlené *Vesak thorana* využívající elektrinu byly poprvé spatřeny v roce 1956. To je počátek slavné *Thotalanga thorana*, která se každoročně vystavuje dodnes.

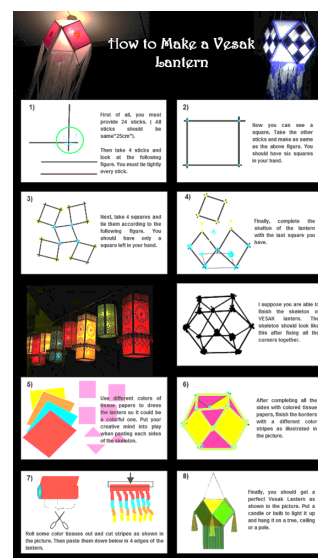
VESAK LUCERNY

Ve většině domů na Srí Lance se v den *Vesak* *poyi* rozsvěčují lampiony zvané ‚*Vesak kudu*‘. Zapálení lampionu znamená obětování na památku Buddhy, který přinesl učení *Dhammy*. V dávných dobách lidé k osvětlení používali hliněné olejové lampy. Když se staly populárními svíčky, začaly se používat barevné lucerny různých tvarů a barev. Mnohá sdružení pořádají soutěže o *Vesak kudu*, přičemž tvůrci nejkrásnějších lampionů jsou odměňováni hodnotnými cenami.

VÝROBA LAMPIONŮ

Původním a dochovaným zvykem je lampiony nekupovat, ale ručně si je doma vyrobit. Vyrábí se nařezáním 24 dřevěných klacíků stejné velikosti o průměru zhruba 25 cm, které se slepí k sobě a vytvoří tak obvod konstrukce lampionu. Tradičně se k sobě lepí kaučukem, můžeme použít gumičku nebo lepidlo. Poté se zvenci ozdobí barevným krepovým papírem, do kterého se na závěr přidá světélko, svíčka nebo malá žárovka. K lampionu se přidají třásně vystřížené z krepového papíru, které se přilepí na každý okraj hrany lampionu. Tradiční lampiony jsou bílé barvy anebo v barvách buddhistické vlajky, které je možné si i různě dozdobit jako vidíme na obrázku. Všechny ulice v těchto dnech svítí a jsou plné barev, tento lampion nechybí jako ozdoba na žádném domě, lidé ho nosí i v průvodech po městě či vesnici.

BUDDHISTICKÁ VLAJKA

V různých částech světa se prodává mnoho různých variant buddhistické vlajky. Většina z nich se podobá buddhistické vlajce, která se začala používat koncem 19. století, ale několik vlajek pochází z jiných tradic a původní vlajce se téměř nepodobají. Jen velmi málo variant vlajek se používá mimo zemi svého původu, takže původní vlajka zůstává v užívání po celém světě jako mezinárodní symbol buddhismu, který může reprezentovat každou sektu a školu tohoto náboženství.

BARVY A SYMBOLIKA BUDDHISTICKÉ VLAJKY

Mezinárodní buddhistická vlajka se skládá ze šesti svislých pruhů. Prvních pět pruhů je modrých, žlutých, červených, bílých a oranžových. Poslední pruh obsahuje všechny tyto barvy. Jedná se o šest barev, které údajně vyzařovaly z Buddhova těla, když dosáhl osvícení, a každá z nich představuje praxi nebo hodnotu buddhistické víry.

- Modrý pruh (*nīla*) představuje světlo zářící z Buddhových vlasů a symbolizuje mír a univerzální soucit se všemi bytostmi.
- Žlutý pruh (*pīṭa*) představuje světlo zářící z Buddhovy kůže a symbolizuje střední osmičlennou stezku, která se vyhýbá všem extrémům a znamená rovnováhu a osvobození.
- Červený pruh (*lohitaka*) představuje světlo zářící z Buddhova svalstva, představuje požehnání, které přináší praktikování Buddhova učení.
- Bílý pruh (*odāta*) představuje světlo zářící z Buddhových kostí a zubů a symbolizuje čistotu učení Dhammy a svobodu, kterou přináší.

- Oranžový pruh (*mañjetṭha*) představuje světlo Buddhových pat a rtů a symbolizuje neotřesitelnost Buddhovy moudrosti.
- Poslední pruh (*pabbhassara*) představuje světlo zářící z Buddhových dlaní a je spojením všech těchto pěti barev ve spektru aury. Symbolizuje pravdu Buddhova učení.

Variety vlajek obvykle nahrazují jeden z pruhů barvou, která je významná pro určitou větev buddhismu. Symbolická hodnota této změny se může u jednotlivých škol značně lišit, ale skutečnost, že mnoho škol zachovává základní aspekty vzoru vlajky, představuje jednotu buddhismu na celém světě.

HISTORIE BUDDHISTICKÉ VLAJKY

Mezinárodní buddhistická vlajka byla poprvé navržena v roce 1885 Kolombským výborem na Srí Lance. Na místní úrovni byla použita ještě téhož roku, ale vlajka se hned nerozšířila do dalších zemí. Tvar vlajky byl změněn, aby více odpovídal národním vlajkám, v roce 1889, kdy byla předložena japonskému císaři. Krátce poté se začala šířit po celém světě. Proces byl pomalý, ale v roce 1952 přijalo Světové společenství buddhistů vlajku jako mezinárodní symbol své víry. Díky schválení této organizace se vlajka výrazně zpopularizovala a pomohla se rozšířit po světě, zejména v zemích, kde buddhisté tvořili náboženskou menšinu. Vlajka se již dávno stala běžnou součástí buddhistických komunit, a tak je běžné k vidění všude, kde se buddhistická víra vyskytuje.

VZDÁNÍ ÚCTY BUDDHOVI

Podle tradice Buddha poučil své následovníky, jak mu mají vzdávat hold. Těsně před smrtí uviděl svého věrného průvodce Ānandu, jak pláče. Buddha mu poradil, aby neplakal a místo toho pochopil univerzální pravdu, že *„všechny složené věci (včetně jeho vlastního těla) se musí rozpadnout“*. Radil všem, aby nad rozpadem fyzického těla neplakali, ale aby od té chvíle považovali jeho učení (*Dhammu*) za svého učitele, protože pouze pravda *Dhammy* je věčná a nepodléhá zákonu změny. Zdůraznil také, že způsob, jak mu vzdát hold, nespočívá pouze v nabízení květin, kadidla a světel, ale v opravdové a upřímné snaze následovat jeho učení.

Dny oslav Vesākhā končí, až po uplynutí celého úplňku.

Bhikkhunī Visuddhi